

Kommunale årsverk i psykisk helse- og rusarbeid	
1. Definisjon	Antall årsverk, totalt og gruppert på utdanningsnivå, i psykisk helse- og rusarbeid i kommunene per 1 000 innbygger.
2. Sektor	Kommunale helse- og omsorgstjenester
3. Fagområde	Psykisk helse og rus
4. Type	Struktur
5. Dimensjon av kvalitet	Tilgjengelig og rettferdig fordelt
6. Måleområde	Personell og kompetanse
Godkjenning	
7. Dato publisert første gang	Versjon 1.0 - 2013 Versjon 2.0 - 2015 (saksnr. i 360 - 13/1039) Versjon 3.0 - desember 2024 (saknr. i 360 - 24/15262)
8. Revisjonshistorikk	Grunnet et markant brudd i statistikken etableres en ny visning av indikatoren fra og med 2024. Historiske data vil likevel være tilgjengelige (se utgåtte indikatorer). Begrunnelsen for statistikkbruddet er i hovedsak at det er gjort endringer i tjenestekategoriene og utdanningskategoriseringen i spørreskjemaene til kommunene fra 2023 til 2024. Disse endringene skaper usikkerhet i sammenliknbarheten i dataene før/etter 2024.
Faglig begrunnelse/målsetting	
9. Begrunnelse for valg	<p>Etter helse- og omsorgstjenesteloven¹ skal kommunen sørge for at alle som oppholder seg i kommunen tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester, inkludert mennesker med psykiske helse- og rusmiddelproblemer. Kommunene avgjør selv hvordan de organiserer tjenestene ut fra lokale forhold.²</p> <p>Forsvarlighetskravet i helse- og omsorgstjenesteloven¹ og i spesialisthelsetjenesteloven³ understreker at tilstrekkelig fagkompetanse skal sikres i tjenestene. Mangelfull og lite planmessig kompetanseutvikling i helse- og omsorgstjenestene kan ha konsekvenser for både kvalitet og forsvarlighet i tjenestene.</p> <p>Det er en sammenheng mellom tjenesteyternes kompetanse og kvalitet på tjenestene som ytes, også innen psykisk helse- og rusarbeid. Betydningen av å sikre nok personell med riktig kompetanse i helse- og omsorgstjenestene er vektlagt i mange av regjeringens satsinger, blant annet i regjeringens Opptappingsplan for psykisk helse (2023-2033).⁴</p> <p>Flere retningslinjer og veiledere innenfor feltet peker også på betydningen av kompetanse i tjenestene, hvor blant annet 'Veileder i lokalt psykisk helsearbeid og rusarbeid for voksne – Sammen om mestring' (Helsedirektoratet, 2014)⁵ viser til at «sammensatte årsaksforhold og stor variasjon i grad av rusmiddel- og psykiske problemer stiller store kompetansekrav til personell i helse- og omsorgstjenestene (s. 111).</p>

10. Målsetting	<p>Det er ikke definert noen absolutte tall for øvre eller nedre grense, for noen av måltallene.</p> <p>Måltallet gir en indikasjon på tjenestetilgjengelighet (basert på tilgang til kompetanse) for innbyggere med psykisk helse og/eller rusmiddelproblemer, inkludert deres pårørende i kommunene.</p>
11. Begrepsavklaringer	<p>Kommunalt psykisk helse - og rusarbeid omfatter forebygging, tidlig innsats, kartlegging og utredning, behandling, rehabilitering, oppfølging og skadereduksjon. Psykisk helse- og rusarbeid utføres i helse- og omsorgstjenestene, i andre sektorer og tjenester i kommunen, slik som Nav, oppvekst og utdanning, barneverntjenesten mv.⁶</p>
Beregning av indikator	
12. Hovedmåltall	<p>Måltall 1: Totalt antall årsverk i kommunen innen psykisk helse- og rusarbeid per 1 000 innbygger.</p> <p><i>Her inngår alle årsverkene (a-e) under punkt 16.</i></p>
13. Andre måltall	<p>Måltall 2: Antall årsverk med minimum helse- og sosialfag fra videregående skole per 1 000 innbygger.</p> <p><i>Her inngår årsverkene (a-b) under punkt 16.</i></p> <p>Måltall 3: Antall årsverk med helse- og sosialfaglig utdanning fra universitet/høyskole per 1 000 innbygger.</p> <p><i>Her inngår årsverkene (b) under punkt 16.</i></p> <p>Måltall 4: Antall årsverk med annen utdanning enn helse- og sosialfag fra universitet/høyskole per 1 000 innbygger.</p> <p><i>Her inngår årsverkene (d) under punkt 16.</i></p>
14. Klassifikasjoner og kodeverk	
15. Presiseringer rundt utvalg	<p>Årsverk blir rapportert som anslag, basert på en representativ uke nært i tid til rapporteringen. Årsverk knyttet til generell primærforebyggende virksomhet i kommunen, årsverk knyttet til tjenester til mennesker med demens og/eller psykisk utviklingshemming inkluderes ikke. Alle innbyggere i kommunen inngår i nevner.</p> <p>Årsverk skal telles med dersom hovedårsaken til at brukerne mottar tjenesten er psykiske lidelser/plager og/eller rusmiddelproblemer. Alle årsverk skal inkluderes, uavhengig av hvordan de er finansiert (tilskudd, ramme etc.). Ledere med brukerkontakt skal medregnes. Administrative årsverk uten brukerkontakt skal ikke medregnes.</p> <p>Det er kun kommunale årsverk som skal inkluderes i årsverksrapporteringen, ikke årsverk i private tilbud eller fra andre kommuner som kommunen kjøper tjenesten fra. Om kommunen/bydelen har tilbud til målgruppen som andre kommuner kjøper fra dere, skal årsverkene regnes med fra kommunen/bydelen som drifter tilbudet.</p>

16. Teknisk beregning og bearbeiding av datagrunnlag	<p>I spørreskjema til kommunene skal kommunene oppgi antall årsverk i følgende kategorier:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helse- og sosialfaglig utdanning fra videregående skole (a) • Helse- og sosialfaglig utdanning fra universitet/høyskole (b) • Annen utdanning fra videregående skole (c) • Annen utdanning fra universitet/høyskole (d) • Ufaglærte (e) <p>Kommuner/bydeler som ikke besvarer undersøkelsen ett år vil få videreført tilsvarende årsverk som de hadde foregående år.</p>
17. Nivå for publisering	Land, fylke, kommune
Datainnsamling/datakilde	
18. Datakilde(r)	Indikatoren utarbeides av SINTEF på grunnlag av deres årlige spørreundersøkelse til alle landets kommuner, kalt IS- 24/8 «Kartlegging av kommunalt psykisk helse- og rusarbeid». Kartleggingen utføres av SINTEF på oppdrag fra Helsedirektoratet. ⁶
19. Publiseringsfrekvens	Årlig
20. Lovhjemmel	
Tolkning av tallene	
21. Sammenlignbarhet over tid og sted	For hver kommune vil resultater være sammenlignbare over tid.
22. Feilkilder og usikkerhet	Feil eller unøyaktighet i rapporteringen av årsverk fra kommunene. Kommuner/bydeler som ikke besvarer undersøkelsen ett år vil få videreført tilsvarende årsverk som de hadde foregående år.
23. Særskilt informasjon for tolkning av denne indikatoren	Indikatoren utarbeides på grunnlag av data som kommunene selv rapporterer inn gjennom den årlige kartleggingen «Kommunalt psykisk helse- og rusarbeid» (IS 24/8). Anslag av antall årsverk gjøres basert på en representativ uke.
Publisering	
24. Publiseringsarenaer	Helsedirektoratet.no
Referanser	
25. Referanser	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) 2. Psykisk helse, rus og vold (14.10.2024) 3. Lov om spesialisthelsetjenesten m.m. (spesialisthelsetjenesteloven) 4. Meld. St. 23 (2022–2023) Opptappingsplan for psykisk helse 5. Sammen om mestring Veileder i lokalt psykisk helsearbeid og rusarbeid for voksne Et verktøy for kommuner og spesialisthelsetjenesten 6. Sintef : Kartlegging av kommunalt psykisk helse - og rusarbeid IS-24/8